

A TÜZHELY KÖRÉ...

(A szerkesztő előszava)

Keretes tartalmu könyvek kiadása régi szokás, bizonyos mértékig divat is már. Évkönyvek, almanachok, a világ minden részében sűrűn jelennek meg s bár összefogó keretük s ennek megfelelően tartalmuk is igen változatos, általánosságban megegyeznek abban, hogy céljuknak, vagy éppen célzatosságuknak szolgálatában egyetlen gondolatkört igyekeznek kitölteni. A feladatul vett gondolatkörök a társadalmi, vagy szellemi élet különböző síkjain helyezkedhetnek el, leggyakrabban azonban irodalmi, történelmi, tudományos, gazdasági és politikai célkitűzést vállalnak a legszivesebben.

A mi „Erdélyi Magyar Évkönyv”-ünk nem illeszthető bele a megszokott formák egyikébe sem. Bizonyára mi is igazoljuk azt a tételt, hogy minden szellemi termék erősen jellemzi azt a szellemiséget, amely életre hívta. Az erdélyi, vagy helyesebben a romániai magyarság szellemisége az utóbbi évek alatt felismerhető, sőt szinte lemérhető határozottsággal fordult vissza önmaga adottságainak, lehetőségeinek és feladatainak a meghatározása felé. Fölösleges hosszasan fejtegetni, hogy ennek a visszafordulásnak, — amit sohasem szabad meghátrálásnak tekinteni — kényszerítő történelmi okai vannak. A tüzhely köré való visszahuzódásban mindig védekezés van. Védjük magát a tüzhelyt, amely fényt és meleget ad és védjük önmagunkat, akik a fényt és a meleget éltető elemünknek tekintjük. Amíg a tüzhelynek nagyobb fénye és melege volt, messze elkalandozhattunk a kisugárzásban s kevesebbet törődtünk azzal, hogy kik, hogyan és miből táplálják a központi fény- és erőforrást. Eddig is tudtuk, hogy „a tűznek nem szabad kialudnia”, de most kezdjük csak igazán megtanulni, hogy ezt a tüzet, amelyből a fényt és meleget kaphatjuk, a család minden tagjának gondosan, lelkiismeretesen, áldozatosan táplálnia kell.

Igen, ez a kisebbségi sors parancsa, aminek a felismerése nem várható tovább magára. Jellemző s egyben tanulságos, hogy az eddig Erdélyben megjelent magyar évkönyvek javarésze irodalmi célkitűzésű volt. Az irodalom egy nép szellemi életének legszebb és legmagasabb rendű kisugárzása. A tüzhely fénye és melege még elég erős volt erre. A tüzelő anyag azonban aggasztóan fogy s biztató jelenség,

hogy szellemiségünk ennek a veszedelemnek az elhárítására készül föl. Ez a magyarázata annak, hogy társadalmunk érdeklődése és gondja, nem annyira a kisugárzást figyeli már, mint inkább magát a tüzhelyet. Panaszok is hangzottak el, hogy az ifjabb magyar nemzedékek „irodalmiatlan” korszakot hoznak magukkal. Megfigyelésnek talán helytálló ez, panasznak azonban elietett. A valóság az, hogy az ifjabb nemzedékek helyes népi megérzéssel sietnek vissza a tüzhely tüzének biztosítására, de nem azért, mintha a magyar szellem nagy értékeit kevesebbre becsülnék, mint az eddigi nemzedékek, hanem azért, mert engedelmessé válnak a kisebbségi helyzet parancsának: számba kell venni, fel kell mérni mindent, ami a házi tüzhely további fennmaradását biztosítja, amivel a fényt és meleget adó tüzet táplálni tudjuk. A terület, amelyre ezek a nemzedékek figyelnek, talán valóban szűkebb lesz, de a tekintetük, amivel a dolgokat nézik, feszültebb és öntudatosabb s a gond, amit vállalnak, nagyobb és felelősségteljesebb; sokrétűbb és mélyebb. Csak látszólag szűkül tehát az érdeklődési kör, tulajdonképpen gazdagodik, szűkebb területen is többet ölel fel, sőt a legtöbbet vállalja: magát az életet, egy kisebbségi sorsba került és magára hagyatott nép önállóvá kényszerített lelki és szellemi háztartásának a beszervezését.

Ennek a most kialakuló szellemiségnek a jegyeit viseli magán az „Erdélyi Magyar Évkönyv”. A kisebbségi tudat egész tartalma van abban a szándékában, hogy a romániai magyarság társadalmi, gazdasági és erkölcsi (kulturális) vagyoniállományát számba vegye s e számbavétel alapján jelöljön meg új célkitűzéseket, adjon új indításokat, mutasson járható ösvényeket, vagy utakat. Parancsa valóban ez: a tűznek nem szabad kialudnia. Azt, amit a kultúra nekünk, kisebbségi sorsba került magyarságnak jelent és azt, amit a mi kultúránk Európának, sőt a világnak adhat, biztosítani kell minden erőfeszítés árán. Ennek a feladatnak a megoldásában élünk s addig élünk, amíg ennek a feladatnak a szolgálatában állunk. A népek élete ma már sokkal inkább kulturális, mint politikai, tehát elsősorban azokat a feltételeket és eszközöket kell megkeresnünk, amelyekre és amelyekkel kulturális életünket megszilárdíthatjuk.

Ezért „szükült” az Erdélyi Magyar Évkönyv ennek a célkitűzésnek, szándéknak, vagy inkább feladatnak megfelelően a romániai kisebbségi magyarság házi tüzhelyének a kérdései mellé. Ugyanakkor azonban megbontja és átlépi az eddig szokásos évkönyvek kereteit. A szűk területen sokrétűbb és általánosabb lett, szükségszerűen. Nem mellőzhette a történelmi jelleget hiszen súlyos történelmi feladat

az, ami e népre hárult, de benne kell lennie, egymás mellé állított sorrendben, társadalmi, gazdasági, tudományos, politikai és irodalmi életünk számbavételének is, hogy helyes tájékoztatást nyújthasson.

Nagyon jól tudjuk, hogy nem kis feladatra vállalkoztunk, sőt tisztában vagyunk azzal is, hogy nem tudunk ennek a nagy feladatnak úgy, amint az jelentkezik, teljes mértékben megfelelni. Kísérletünk, ha nem is éppen a legelső ezen a téren, mindenesetre az uttörő munkák közé tartozik s bizonyára magán viseli az uttörés nehézségeit és az ezekből származó hiányokat. A romániai magyarság életében vannak még egészen felkutatatlan területek, olyanok, amelyeknek a fontosságára még rá sem döbbszünk s vannak, sajnos, olyanok is, amelyeket elméletileg már számon tartunk, de felkutatásukkal, rendszerezésükkel még adósok vagyunk önmagunknak. Az adott körülmények között tehát nincsenek is meg még az előfeltételei annak, hogy teljes, minden szükséges dologra kiterjedő s hogy úgy mondjuk, tudományosan is helytálló – mert a valóságnak ellenőrizhetően megfelelő – számbavételt, erkölcsi „vagyon-mérleget” lehessen összeállítani. Könyvünknek nem is igényelhetünk ilyen értékelést. Ugy érezzük, hogy szép, szükséges és főképpen hasznos munkát végzünk akkor is, ha megkíséreljük megközelíteni legalább a nagy feladat megoldását; ha az eddigi érdemes kísérletek után egy-két lépéssel előbbre haladunk; s ha — amit mindezeknél is fontosabbnak tartunk, — kialakulóban levő új szellemiségünket, amely a valóságok számbavételét követeli s így kívánja okosan és tervszerűen irányítani népünk további útját, tudatossá tesszük a szélesebb néprétegekben is. Hasznos munkát akarunk végezni elsősorban, sokkal inkább hasznosat, mint „dokumentálisat”. Ez vezetett munkatervünk összeállításánál s ennek a célkitűzésnek iparkodtak megfelelni munkatársaink is, akik a rájuk bízott kérdéseknek az adott lehetőségek közötti legjobb kidolgozásával elsősorban tájékoztatni s a tájékoztatáson keresztül tanítani, utbaigazítani akarnak. Ezt a szándékot szolgálja az is, hogy igen jelentős helyet szorítottunk könyvünkben a gazdasági, közművelődési és közigazgatási törvények ismertetésének. Szükséges, hogy a romániai magyarság ismerje azokat a korlátokat, amelyek között élete három legfontosabb területén mozognia kell, de ki is használja hiánytalanul azokat a lehetőségeket, amelyek e korlátokon belül a rendelkezésére állanak.

Tanulmányainkban inkább a jelenlegi helyzet ismertetésére törekedtünk, mint az értékelésekre. Viszont nem akartuk a szenttelenség kétes értékű erényét sem gyakorolni, hiszen célunk nem a tudományos összegezés és rendszerezés volt, hanem a széles néprétegekhez való

szólás és a jószándéku tájékoztatás. Ez a célkitűzés nem türte volna meg a rideg, száraz felsorolást, a számok és nevek tömkelegét. Másrészt viszont nem követelte a teljességet sem, aminek a már felsorakoztatott okok miatt nem tudhattunk volna megfelelni. A középutat kerestük meg tehát a tudós tárgyilagos szárazsága és a népvezetést szolgáló lendületesség között. Könyvünk hatása mutatja majd meg, hogy mennyiben tudtunk megfelelni vállalt feladatunknak.

Olvasóinktól a jószándék megértését és megbecsülését kérjük s a tapasztalt hiányoknak nem a felróvását, hanem olyan értelmű felfedezését, hogy „lám, erről megfeledkeztek, adjuk tudtukra hát, hogy a következő alkalommal ne ismétlődjék meg a mulasztás.” Ilyen formában a legközelebbi évkönyv szerkesztésében már a nagyközönség is résztvehet, ami bizonyára nem válik majd a közös népi érdekeket szolgáló munka kárára.

Brassó, 1937, karácsony hava.

Kacsó Sándor